

נשואים בנאילו

מה גורם לשני בני אדם להתחתן בנישואים פיקטיביים, מדוע בני זוג יזמים גירושים פיקטיביים, והאם זו עבירה? • מדריך

מאת ליטל דוברוביץקי

עבור רובנו, נישואים וגירושים הם בחירה אמיתית וכנה. אבל יש הבחורים להתחתן בנישואים פיקטיביים ולהתגרש פיקטיבית. מה גורם לשני בני אדם להתחתן ב"נאילו" ולהתגרש ב"נאילו"? באמצעות עו"ד רות דיין וולפנר, בעלת משרד המ"תמחה בדיני משפחה וירושה, עו"ד זאב ולנה, בעל משרד המתמחה בדיני משפחה וירושה, ועו"ד איתן ארז, המתמחה בהחלטות פירעון ופשיטות רגל, ננסה לענות על השאלות הללו.

מהם נישואים וגירושים פיקטיביים?

נישואים פיקטיביים יוצרים סטטוס של נישואים למראית עין, כלי שקיים תוכן ממשי לנישואים כמקובל בחברה: חיי זוגיות, כוונה לייסד תא משפחתי וכו'. גירושים פיקטיביים הם בדיוק ההפך – ניתוק למראית עין של קשר הנישואים, בעוד שבפועל חיי הנישואים וכל הנלווה להם – הזוגיות, המשפחה וכו' – ממשיכים להתקיים.

מדוע בוחרים בגירושים פיקטיביים או בנישואים פיקטיביים?

עו"ד דיין וולפנר: "אחת הסיבות הנפוצות לנישואים פיקטיביים בעולם היא קבלת מעמד חוקי בארץ המוצא של אחד מבני הזוג. רשות האוכלוסין בארץ קבעה נוהל הנקרא 'נוהל טיפול במתן מעמד לבן זוג זר הנשוי לאזרחי ישראל', ולפיו עצם קיומם של נישואים אינו מקנה אזרחות אלא רק בתום הליך שנמשך כמה שנים. בני הזוג צריכים להוכיח את קיומם של הנישואים באמצעות תמונות משותפות, מכתבים מקרובים ומחברים וכו'. עם זאת, בזמן ההליך ניתנים רישיונות המאפשרים את שהייתו החוקית של בן הזוג בישראל ואת עבודתו בה.

"גירושים פיקטיביים הם טקטיקה נפוצה של חייבים להתחמק מנושים ולהבריח רכוש. כך, למשל, נפוצים מצבים שבהם אדם נשוי בעל חובות

רבים לנושיו חושש כי הנושים יעקלו את ביתו, ולכן הוא מתגרש מאשתו ומעביר לה בהסכם הגירושים את מלוא הזכויות בבית. הגירושים פיקטיביים, כיוון שבני הזוג ממשיכים לחיות יחד. עם זאת, הזכויות בבית שייכות לגרושה בלבד, והנושים לכאורה ניצבים לפני שוקת שבורה. "היו מקרים שבהם השתמש בן זוג בטענה כי הגירושים פיקטיביים ונר" עדו רק להבריה רכוש מנושים כדי לשכנע את בת זוגו להתגרש. במקרה מסוים, בעל שביקש להתגרש מאשתו סיפר לה שקיימים נושים המתרפ"ים על דלתו, ולכן כדאי שימהרו ויתגרשו פיקטיבית. לאחר שהאישה הסכימה ובני הזוג התגרשו, הופתעה האישה לגלות כי בעלה, שבינתים הפך לגרוש שלה, בדה את הנושים כדי לגרום לה להסכים לגירושים".

עו"ד ולנר: "מעשי הנישואים והגירושים יוצרים או מבטלים זכויות וחובות בתחומים שונים, ולכן חשוב מאוד לבחון את אמינותם, עם כל הקושי לבדוק זאת. נישואים, למשל, יוצרים חובות וזכויות כמו מזונות, הכרה ברכוש הנצבר כרכוש משותף, הכרה באבהות אוטומטית של הבעל, זכות למשמורת וחובת מזונות ילדים. במיד שורר החיצוני, הם יוצרים חובות משותף בדיווח לרשויות המס, זכויות ירושה ועוד. הגירושים יוצרים לעיתים יותר על זכויות לרכוש, אפשרויות לקבלת קצבאות, חובת תשלום מזונות ילדים ולעיתים מזונות אישה.

"בתי המשפט לענייני משפחה מודירים עם צד המבקש לבטל הסכם גירושים בטענה שהיה פיקטיבי ונעשה כדי לחמוק מנושים ולהבריח רכוש. בגירושים פיקטיביים, המטרה הנפוצה היא להתחמק מנושים, להבריח רכוש או לקבל קצבה כפנויים. עם זאת, נישואים פיקטיביים בחו"ל קשים למי עקב ולהוכחת הפיקטיביות, ולכן זוגות רבים הצליחו להערים על הרשויות".

עד כמה שכיחה התופעה של גירושים פיקטיביים? עו"ד ארז: "נתקלתי בלא מעט

גירושים פיקטיביים. בחינת החשד במקרה כזה חייבת להיעשות קודם כל באמצעות חקירה על ידי חוקר פרטי. עליו להתחקות אחר בני הזוג ולברר היכן הם מתגוררים בפועל. אם, למשל, מתגלה כי הם מתגוררים יחד, הרי שזה סממן חזק לגירושים פיקטיביים. יש לבדוק איך הם מנהלים את ענייניהם הכספיים, מי עושה קניות לבית, מי משלם את ההוצאות של הילדים, על שם מי רשומות המכוניות שלהם וכו'.

"היה לי מקרה של בני זוג, שאחד מהם היה חייב בפשיטת רגל. אחרי שהתגרש מאשתו הם המשיכו לחיות 20 שנה באותו בית, אבל סיפרו שהם ישנים בחדרים נפרדים. בית המשפט לא התרשם מהסיפור. במקרה נוסף, מיד לאחר כניסת בן זוג לכינוס נכ"ס ה'התגרשה' פתאום בת זוגו ממנו ודרשה את מחצית הזכויות בדירה ואת מחצית הרכוש. זה היה מקרה סבוך מבחינה ראייתית, ונמצאו אף ראיות שתומכות דווקא באותנטיות של הגירושים, כמו העובדה שבת הזוג גרה בנפרד והתראתה עם גברים אחרים. בסופו של דבר אי אפשר היה להוכיח כי אלה גירושים פיקטיביים, אף שהתגלה כי הילדים מתגוררים רוב השבוע עם הורי החייב הגרוש".

נישואים וגירושים פיקטיביים הם עבירה פלילית?

עו"ד ולנר: "למעשה אין לעצם הנישואים או הגירושים הפיקטיביים כשלעצמם משמעות פלילית על פי חוק העונשין, ועשייתם אינה עבירה כל עוד לא מתלוות אליה פעולות אחרות, העושות שימוש של קבלת טובת הנאה מהמעשה הפיקטיבי. כלומר, לא די בטקס נישואים פיקטיבי כדי שתתקיים עבירה פלילית. אלא שבדרך כלל, מטרתם של בני אדם אינה לעשות מעשי קונרס, אלא לקדם מטרות שיש להן השלכות הרבה יותר כבדות.

"ברוב המקרים שבהם ניצלו צדדים את נישואיהם או גירושיהם הפיקטיביים כדי להשיג טובות הנאה

עו"ד רות דיין וולפנר: "אחת הסיבות הנפוצות לנישואים פיקטיביים בעולם היא קבלת מעמד חוקי בארץ המוצא של אחד מבני הזוג"

במרמה לא הוגשו כתבי אישום, הגם שהם היו מעשים פליליים לכל דבר. בדרך כלל הבעיה נחשפת ומוצאת את פתרונה בהליך אורח. הפרקליט טות הביאה למבחן משפטי בעיקר נישואים פיקטיביים שנוצלו למטרת פשע, כמו עבריינים שסחרו בבהורות למטרות זנות תחת מטרייה של נישואים פיקטיביים. ביהמ"ש העליון קבע כי בסיס העבירה שבו נעשה שימוש בנישואים הפיקטיביים הוא ביצוע מרמה לפי חוק העונשין, והרי שיע את העבריינים".

עו"ד דיין וולפנר: "נישואים פיקטיביים עשויים להיות עבירה פלילית, בין היתר קבלת דבר במרמה. כמו כן, העובדה שאלה נישואים פיקטיביים לכן הזוג בארץ בעקבות הנישואים. גם מי שמסייע בידועין לנישואים פיקטיביים עלול לעמוד לפני הליך פלילי". "במקרה של גירושים פיקטיביים שנועדו להבריח רכוש מנושים, לנו"שים יש עילות תביעה אזרחיות מכמה

איור: גיא מורד

סוגים, כגון חווה למראית עין, הטעיה, עשיית עושר ולא במשפט ועוד. לעיתים, הגירושים הפיקטיביים כוללים אף עבירות מתחומים נוספים, כמו עבירות מס. למשל, כשבחליף הגירושים הפיקטיבי מועברות הזכויות בבית לאחד מבני הזוג, העברה זו פטורה ממיסוי בשל היותה חלק מהליך הגירושים, אך מאחר שהגירושים פיקטיביים, נעשתה עבירת מס".

מהן הסכנות לצדדים בהליכים כאלה?

"מלבד הסכנות הגלומות בהעמדה לדין פלילי או בתביעות אזרחיות של הנושים, גירושים פיקטיביים מסכנים את היחסים שבין בני הזוג. למשל, מסבירה עו"ד דיין וולפנר, קורה שבני זוג התגרשו פיקטיבית והרכוש הועבר על שם האישה כדי להבריחו מנושי הבעל. בעת הגירושים התכוונו בני הזוג שהגירושים יהיו 'על הנייר', אבל בהמשך הדרך מחליטה האישה כי היא רוצה שהגירושים ייפכו לאמיתיים, כלומר באמת אינה מעוניינת עוד בבעלה. במצב הזה, האישה יכולה לדרוש לפנות את הגרוש מהבית שע"תה רשום על שמה בלבד. הגרוש יבקש לטעון כי הגירושים היו פיקטיביים ולכן הבית אינו שייך רק לאישה, אבל במצבים כאלה כבר פסקו בתי המשפט כי המשמעות של טענה כזאת היא שבני הזוג רימו את שלטונות המס, את רשויות מרשם המקרקעין, את בתי המשפט ואת בתי הדין הרבניים, ולכן עתה הבעל אינו רשאי לטעון שהיו אלה גירושים פיקטיביים ולבטל את מעשה הרמייה שביצע".

כיצד מתייחס בית המשפט לתופעות האלה?

עו"ד דיין וולפנר: "בתי המשפט רואים את התופעה כחומרה רבה ומוקיעים אותה. אם בן הזוג טוען כי הגירושים היו פיקטיביים, לעיתים יקבעו בתי המשפט נטל הוכחה גבוה במיוחד, ובמקרים מסוימים אף לא יאפשרו את העלאת הטענה על ידי בן הזוג מטעמי חוסר תום לב".